

Een themaschrift over beleid en regelgeving voor Cultuur- en Gemeenschapscentra

A R T I S J O K

Europa en Cultuur

Jaargang 03 - Nummer 07 - augustus 2007

De Europese Unie is voor velen een ver-van-mijn-bed-show. Ter illustratie: de Europese grondwet raakte maar niet van de grond, zeker niet wanneer de mening van de burgers gevraagd werd en werd recent afgezwakt omgezet in een nieuw Europees verdrag. Anderzijds zit Europa ons steeds meer op de huid met allerhande richtlijnen waarop nationale wetgeving zich moet baseren en die gevolgen hebben tot in de kleinste gelederen van de samenleving. Europa drukt duidelijk zijn stempel en vroeg of laat krijgen we er al dan niet gewild toch mee te maken. Maar mag het ook iets meer zijn dan het steriele en technisch afstemmen van wetgeving en sociaal-economische afspraken?

In de jaren vijftig werden de 'fundamenten' gezet waarvan men toen nog niet kon vermoeden tot welke groot 'gebouw' met talrijke kamers en complexe gangen dit zou uitgroeien. In de naoorlogse periode leefde de behoefte om de vrede te verankeren en duidelijke afspraken te maken tussen staten op economisch en sociaal vlak. Met de verdragen van Rome werden de eerste stappen gezet in een samenwerking tussen een aantal landen, dat alsmaar verder uitbreidde. Nationale grenzen werden eerst op een kier, daarna wagenwijd opengesteld. De Europese ruimte met het principe van vrij verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal is een feit.

Hoewel de Europese Unie in de feiten gestoeld is op eerder economische argumenten, maakt ze ook een psychologisch proces door. Niet alleen groeipijnen van een steeds grotere en moeilijker beheersbare structuur duiken op, maar eens zovele identiteitsvragen klinken alsmaar luider: wie of wat is Europa? Waar wil het naartoe met al deze mensen en hoe moeten die onderling met elkaar omgaan? Bestaat er zoiets als een Europese identiteit of Europees burgerschap? Was er van bij het begin van de oprichting al een verlangen naar een soort van gemeenschappelijkheid en gedeelde waarden? In Boekman nr 70 verwoordt Hedy d'Ancona (voormalig Nederlandse minister van welzijn,

volksgezondheid en cultuur) het zeer treffend. Als lid van de Board of Trustees van het initiatief 'A Soul for Europe' maakt ze de balans op:

"Een bezield Europa. Dat moet toch eens de droom zijn geweest van de grondleggers van de Europese gemeenschap. Waarin cultuur, in de vorm van opvattingen en gedragingen, werd gedeeld en waarin culturen, in beperktere betekenis van kunsten, met elkaar werden geconfronteerd. Maar het liep anders. [...] Landen zijn zo benauwd door de onderlinge samenwerking het 'eigene' kwijt te raken dat je een revival ziet van hetgeen men als het eigene beschouwt en soms ook de opbloei van regionale tradities en culturen. Versplintering eerder dan versmelting lijkt aan de orde. En het omdopen van Gemeenschap tot Unie is een illustratie van de verologen droom van weleer."

In deze Artijok gaan we niet dieper in op het debat over een al dan niet Europese identiteit, maar willen we bekijken wat Europa concreet betekent voor culturele organisaties. Welke rol speelt Europa op het vlak van cultuur en hoe positioneren de nationale lidstaten zich? Welke kansen en eventuele belemmeringen bezorgt de Europese Unie culturele organisaties en kunstenaars? Uiteraard permitteert Artijok het zich om in te zoomen op het Europees verhaal van cultuurcentra en gemeenschapscentra. Is er überhaupt zo'n verhaal?

Tot slot leggen we heel kort de link met het Vlaams internationaal cultuurbeleid: welke mogelijkheden biedt de Vlaamse cultuuroverheid om aan te sluiten bij een internationaal of Europees cultuurverhaal? Als uitleider voegen we vanuit een VVC-bijdrage een aantal noden en vragen toe met het oog op een open debat hierover.

Europa versus de lidstaten

Op het vlak van cultuur respecteert Europa volledig het **subsidiariteitsbeginsel**. Dat betekent zoveel als: hogere instanties of overheden moet niet iets doen wat door lagere instanties of overheden kan worden geregeld. Wat het cultuurbeleid betreft, houden de nationale lidstaten er dus aan om hun eigen nationaal en soms zelfs regionaal cultuurbeleid te voeren. De cultuurparagraaf, of artikel 151 in het Verdrag van de Europese Unie regelt de bevoegdheden van de Europese Commissie (EC) op

VVC v z w

Gallaitstraat 86 bus 23 1030 Brussel tel. 02 201 17 07 fax 02 201 07 19 info@cultuurcentra.be www.cultuurcentra.be

het terrein van kunst en cultuur. Daarin is bijgevolg een beperkte rol voor de EC neergelegd en hebben de lidstaten zelf het primaat op het maken en uitvoeren van cultuurbeleid behouden. De EC wenst daarom een eerder aanvullend of ondersteunend cultuurbeleid te voeren met specifiek Europese thema's. Wat dat precies inhoudt, volgt later.

Het 'protectionistische' principe wordt concreet ook vertaald in het behoud van een nationale of regionale subsidiepolitiek op het vlak van cultuur. Dit staat recht tegenover de creatie van een vrije Europese markt, maar is te verantwoorden in het licht van het vrijwaren van culturele diversiteit en eigenheid. In dit kader moet men ook de **UNESCO Conventie 'ter bescherming en bevordering van de diversiteit van cultuuruitingen'** begrijpen. Dit verdrag over culturele diversiteit waarborgt de vrijheid om het eigen nationale (of in ons geval: Vlaamse) cultuurbeleid te kunnen verder zetten. Voor de Wereldhandelsorganisatie (WTO) is cultuur een economisch product zoals een ander waarvoor de gewone marktprincipes gelden. Hierdoor wordt het voor landen steeds moeilijker met subsidies of andere maatregelen de eigen kunstenaars en culturele instellingen te ondersteunen. Het UNESCO-verdrag steekt hier een stokje voor. Het stelt dat: *"the need to recognize that cultural goods and services convey identity, values and meaning and consequently cannot be considered as mere commodities or consumer goods like any others"*. Het verdrag is bindend: protectiemaatregelen op het gebied van cultuur, zoals fiscale voordelen en subsidies, zijn niet aanvechtbaar bij de WTO. Het UNESCO-Verdrag over de bescherming en de bevordering van de diversiteit van cultuuruitingen werd reeds eerder door meer dan 50 lidstaten (over de wereld) goedgekeurd. Het verdrag ging op 18 maart 2007 van kracht. Ook de Europese Unie hechtte haar goedkeuring aan het verdrag. Op 11 mei 2007 ratificeerde ook de Vlaamse regering het verdrag.

LINKS

Website Europese commissie:

http://ec.europa.eu/index_en.htm

Webpagina Europese commissie op vlak van cultuur:

http://ec.europa.eu/culture/eac/index_en.html

Europese wetgeving

Het realiseren van een interne Europese markt houdt in dat alle actoren op die markt (ondernemingen, werknemers, openbare instanties, ...) van de verschillende lidstaten aan identieke wetten onderworpen zijn, geldig op het hele grondgebied van de Europese Unie. De regelgeving die verband houdt met de gemeenschappelijke markt heeft rechtstreeks of onrechtstreeks ook een invloed op de cultuursector(-en). Zeer concreet denken we aan de richtlijnen ivm de auteursrechten

en de naburige rechten (o.a. billijke vergoeding). Deze richtlijn moest in de verschillende lidstaten omgezet worden in nationale wetgeving. Zo werd de Belgische auteurswet (federale materie) van 1994 in 2005 aangepast aan de Europese richtlijn. De Europese Unie heeft een hoog beschermingsniveau ingesteld voor de auteursrechten en de naburige rechten inzake de beschermingsperiode, het verhuur- en uitleenrecht, alsmede het volgrecht van een oorspronkelijk werk. Omwille van de opkomst van de informatiemaatschappij is de bescherming van databases, computerprogramma's, e.d. ook voorzien.

De inspanningen van de Europese Unie op fiscaal gebied zijn erop gericht de verschillende nationale systemen ten aanzien van de BTW en de bedrijfsbelastingen dichter bij elkaar te brengen. Het gaat met name om het realiseren van de onderlinge afstemming van de BTW-tarieven in de verschillende lidstaten.

De beginselen van vrij verkeer van werknemers, vrijheid van vestiging, vrij verkeer van goederen en diensten zijn volledig van toepassing voor de culturele actoren. Het moet buitenlandse (Europese) artiesten eenvoudiger maken om in andere landen op te treden, zich tijdelijk te engageren in bv. een dansgezelschap, samenwerkingsverbanden op te zetten, enz...

Ondanks de vele goede intenties, zorgt de Europese regelgeving voor heel wat *kopzorgen*. De vertaling naar het wetgevend werk van de lidstaten is cruciaal. Vaak geven de Europese regels een kader aan waarbinnen elke lidstaat op maat kan werken. Goede overlegstructuren moeten echter zorgen dat de Europese regels beantwoorden aan de behoeften van de sectoren en de specifieke situatie van de lidstaten. Anderzijds is efficiënte en correcte informatie en communicatie belangrijk voor het doorsijpelen naar alle echelons. Deze processen verlopen niet altijd even gemakkelijk. Het belang van intermediaire organisaties en vertegenwoordigers is hierbij alvast belangrijk.

Europese programma's

De Europese commissie heeft dus duidelijk de opdracht om zich uitsluitend en met inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel te richten op 'lidstaatoverstijgende' zaken of activiteiten met een duidelijke 'European added value'. Complementair aan de cultuurfinanciering door de lidstaten, heeft de EC in de afgelopen jaren een aantal specifieke ondersteuningsprogramma's ingericht. Ondertussen zijn we toe aan de derde generatie programma's. We zetten een aantal concrete programma's op een rijtje, waar ook cultuurcentra en gemeenschapscentra op kunnen inspelen.

Het programma Cultuur (2007-2013), opvolger van Cultuur 2000, wil de mobiliteit van kunstenaars en kunstprofessionals stimuleren door allerlei vormen van artistieke uitwisseling, literaire vertaalprojecten, activiteiten van Europese organisaties en meer (symbolische) evenementen als de Europese Culturele Hoofdstad en Europese prijzen te ondersteunen. Het kernbegrip in het cultuurprogramma is 'Europese samenwerking'. Concreet gaat het dan bijvoorbeeld over projecten waarbij sprake is van een stevig samenwerkingsverband waarin organisaties uit ten minste drie Europese landen vertegenwoordigd zijn, Europese netwerkorganisaties met leden in zo

“Europa heeft een toegevoegde waarde op het gebied van cultuur, maar culturele instellingen dienen uiterst creatief te zijn in hun pogingen om het financieringsstelsel te doorgronden en te gebruiken.” – Yvette Gieles, hoofd beleid en activiteiten SICA - in: Boekman 70

veel mogelijk lidstaten of evenementen met deelnemers uit heel Europa. Het budget voor Cultuur 2007-2013 is een bedrag van ruim 400 miljoen euro, wat neerkomt op zo'n 57 miljoen euro per jaar. Maar welke verwachtingen leven bij culturele organisaties en wat met de bruikbaarheid en toepasbaarheid van de programma's in de alledaagse (internationale) praktijk? De ervaringen met de vroegere cultuurprogramma's en de reacties tijdens een recente VVC-infosessie over dit programma, leveren een eerder negatief beeld op. Vele centra komen nog niet eens toe aan het plaatsen van een aanvraag omwille van de veelheid aan moeilijke informatie die men eerst moet doorworstelen. Het gevoel bij culturele instellingen is algemeen. Vaak komen aanvragers bedrogen uit, omdat de subsidievoorwaarden, vereiste schaal van de projecten, tijdrovende toekenningsprocedures en administratieve last forse drempels zijn, en voornamelijk voor organisaties met weinig of geen ervaring met internationale samenwerking, aldus Yvette Gieles (Boekman, 2007). Bovendien is Europese cultuurfinanciering altijd cofinanciering en moet de helft van het benodigde budget ergens anders vandaan komen. Een gelijkaardige evaluatie werd ook gemaakt op Europees niveau en met het nieuwe cultuurprogramma (2007-2013) belooft de Europese commissie alvast beterschap inzake procedures en administratie.

Uit een opvraag bij het Vlaams agentschap blijkt dat er in het verleden maximaal 1 project werd goedgekeurd van een Vlaams CC. Heel wat cultuurcentra zijn in de loop der jaren afgehaakt en laten de Europese cultuursubsidies ter zijde.

Maar Europa heeft de cultuur- en gemeenschapscentra nog andere programma's te bieden als we een ruimere definitie van cultuur hanteren. Hoewel in deze programma's andere, niet-artistieke doelstellingen primeren, zijn zij ook toegankelijk voor de cultuursector. Bovendien sluiten ze goed aan bij de brede opdrachten die cultuur- en gemeenschapscentra zo specifiek maakt (vorming, educatie, doelgroepenbeleid, ...). Het gaat om het *Lifelong Learning Programme* (de formele en non-formele onderwijsprogramma's Leonardo, Grundtvig, Erasmus, ...) en het programma *Youth in Action* voor buitenschoolse jongerenactiviteiten.

Tijdens de VVC-infosessie van 15 maart 2007 belichtte Renilde Reynders, een verantwoordelijke van het Vlaams agentschap (Epos vzw) ondermeer de verschillende mogelijkheden binnen het Grundtvig-programma, dat tot het LLL-programma hoort. Grundtvig richt zich tot alle organisaties die tot de formele (centra voor volwassenonderwijs, basiseducatie, ...) én non-formele (musea, culturele centra, bibliotheken, ...) volwasseneneducatie behoren. Binnen het programma zijn heel wat acties en projecten mogelijk en zijn de opgelegde voorwaarden zeer breed inzake thema's (kunst&cultuur, vreemde talen, actief burgerschap, ...) of prioritaire doelgroepen (senioren, laaggeschoolden, ...). Interessant zijn de Grundtvig-leerpartnerschappen, omdat de klemtoon ligt op het samenwerkingsproces, de informatie-uitwisseling en de betrokkenheid van de lerenden (zowel cursisten als directies, programmatoeren of leraars zelf!). Er is een minimum van 3 partners uit 3 verschillende landen vereist. Uit de partnerschappen valt er voor de (culturele) instelling dus zeker een belangrijke ervaringsuitwisseling te halen. Interessant is bovendien dat deze leerpartnerschappen erg laagdrempelig zijn: de aanvraagformulieren zijn transparant en duidelijk, er is geen co-financiering die dient bewezen te worden en er wordt gewerkt met forfaitaire beursbedragen. CC Leopoldsborg heeft als eerste cultuurcentrum een aanvraagdossier ingediend samen met partners uit verschillende landen (Malta, Denemarken, Litouwen, Engeland). Zopas werd dit project 'Opening Doors' goedgekeurd voor 3 landen: België (CC Leopoldsborg), Malta en de UK. Het project wil mogelijkheden creëren voor gehandicapten om deel te nemen aan culturele en creatieve activiteiten in andere Europese landen. Er zullen festivals georganiseerd worden waar ze hun werk kunnen tonen. Men gaat op zoek naar een pan-Europees trainingsprogramma en stelt een handboek op met tips voor diegenen die samenwerken met gehandicapten.

Daarnaast ondersteunen Grundtvig-nascholingsbeurzen de absolute individuele mobiliteit via nascholing of via professionaliseringsmogelijkheden in een ander

Europees land. Via de cursusedatabank kan men per thema selecteren en een aanvraag doen. Ook werkervaringen of het trendy 'job-shadowing' zijn mogelijk binnen dit programma. Hierbij kan een cultuurfunctionaris kunsteducatie bijvoorbeeld een werkervaring opdoen in een gelijkaardige instelling in het buitenland.

Het Youth in action-programma omvat ondermeer de European Voluntary Service (EVS). Kortom: het ondersteunt het Europees vrijwilligerswerk van 'jongeren' tussen 18 en 30 jaar. Jongeren kunnen in een Europees land naar hun eigen voorkeur ingeschakeld worden in allerhande organisaties en instellingen, dus ook in cultuurcentra of gemeenschapscentra. Als centrum kan je jezelf kandidaat stellen als 'gastorganisatie', waardoor je in de databank terecht komt die jongeren raadplegen. Bovendien blijkt cultuur een zeer populaire sector bij de jeugd. Gedurende enkele maanden draait de jongere mee in de dagelijkse werking of een concreet project als vrijwilliger. De jongere geniet van de unieke ervaring, de gastorganisatie van de hulp en het extra buitenlandse tintje. Zo deed het gemeenschapscentrum De Zeyp (Ganshoren) reeds beroep op een vrijwilliger uit het buitenland voor een concreet project.

Meer informatie voor deze programma's zijn te vinden op de respectievelijke websites of bij de verantwoordelijken (zie links hieronder).

Iets moeilijker te vinden is de veelheid aan regelingen in het kader van de structuurfondsen. Deze financieringsmechanismen hebben de bedoeling de economische of sociale ongelijkheid tussen Europese lidstaten en regio's, plattelandsgebieden, steden en bevolkingsgroepen weg te nemen en de onderlinge samenhang binnen de Europese Unie te versterken. De lidstaten ontwikkelen zelf, binnen kaders, programma's die door de Europese Commissie kunnen worden medegefinancierd.

CULTUUR 2007-2013

- Europese website:

http://ec.europa.eu/culture/eac/index_en.html

- Vlaams agentschap: www.cultuurcontactpunt.be

GRUNDTVIG (Een Leven Lang Leren)

- Europese website:

http://ec.europa.eu/education/programmes/llp/grundtvig/index_en.html

- Vlaams agentschap:

<http://www.ond.vlaanderen.be/socrates/socrates/Grundtvig/grundtvig2.htm> ; vanaf 1 september: www.epos-vlaanderen.be

EUROPEES VRIJWILLIGERSWERK (YOUTH IN ACTION)

- Europese website:

http://ec.europa.eu/youth/program/sos/vh_evs_en.html

- Vlaams agentschap www.jint.be

Europese agenda voor cultuur: nieuwe intenties ?

Zeer recent, op 10 mei 2007, legde de Europese Commissie een beleidsverklaring af in verband met de rol van cultuur in een globaliserende wereld. In de communicatie werd voor de eerste maal een Europese 'strategie voor cultuur' voorgesteld, zo kondigde de titel van de nota aan: *'A European agenda for culture in a globalizing world. First-ever European strategy for culture: contributing to economic growth and intercultural understanding.'* Deze beleidsverklaring is gebaseerd op een uitgebreid consultatieproces bij verschillende beleidsmakers en betrokken partijen uit heel Europa.

José Manuel Barroso, voorzitter van de Europese Commissie, verklaarde: *'Cultuur en creativiteit raken het dagelijks leven van de Europese burger. Zij zijn belangrijk voor individuele zelfontplooiing en voor de sociale samenhang en economische groei. Maar zij betekenen veel meer: zij vormen de kernelementen van een Europees project dat gebaseerd is op gemeenschappelijke waarden en een gemeenschappelijk erfgoed dat tegelijk de verscheidenheid erkent en eerbiedigt. De vandaag goedgekeurde strategie ter bevordering van het intercultureel begrip bevestigt de centrale plaats die cultuur in ons beleid inneemt.'*

Drie strategische doelstellingen

De nota omvat drie grote doelstellingen die samen uitdrukking geven aan de 'culturele strategie' voor de Europese instellingen, de lidstaten en de culturele en creatieve sector:

1. Culturele verscheidenheid en interculturele dialoog

Culturele diversiteit moet gestimuleerd worden in een klimaat van openheid en in het kader van uitwisselingen tussen verschillende culturen. Vermits we in een almaar meer diverse en multiculturele samenleving leven, is het noodzakelijk om de interculturele dialoog en de interculturele competenties te bevorderen. De specifieke doelstellingen die men hierbij voor ogen houdt zijn voornamelijk het bevorderen van de mobiliteit van artiesten en culturele professionals en de grensoverschrijdende verspreiding van cultuuruitingen.

2. Cultuur als katalysator voor creativiteit binnen het kader van de Lissabon-strategie voor groei en werkgelegenheid

De Lissabonstrategie is een actie- en ontwikkelingsplan van en voor de Europese Unie, dat in maart 2000 voor een periode van 10 jaar is aangenomen. De strategie is gestoeld op drie

belangrijke pijlers: economische pijler (tegen 2010 zou de EU de meest competitieve en dynamische kenniseconomie van de wereld moeten zijn), sociale pijler (de instandhouding en de verbetering van het Europese sociale welvaartsmodel) en een ecologische pijler (duurzame groei). In dit kader wil men ook de rol van cultuur situeren als belangrijke katalysator voor creativiteit en innovatie.

De cultuurindustrie en de creatieve sector dragen in aanzienlijke mate bij tot het bbp en de groei en werkgelegenheid van Europa. Ter illustratie: volgens een onlangs voor de Commissie uitgevoerde onafhankelijke studie werd geschat dat meer dan vijf miljoen mensen in 2004 voor de culturele sector werkten, d.w.z. 3,1% van de actieve bevolking in de EU-25.

De culturele sector nam in 2003 ongeveer 2,6% van het bbp van de EU voor zijn rekening. De groei van deze sector lag tussen 1999 en 2003 aanzienlijk hoger dan die van de economie in het algemeen.

De rol van cultuur en de bevordering van creativiteit en innovatie moeten worden verkend en gestimuleerd. Creativiteit vormt de basis voor sociale en technologische innovaties en is derhalve een belangrijke drijvende kracht achter groei, concurrentievermogen en banen in de EU.

Subdoelstellingen worden vertaald als: het bevorderen van de creativiteit in het onderwijs door inschakeling van de culturele sector bij de benutting van het potentieel van de cultuur als concrete inbreng/concreet hulpmiddel voor een leven lang leren en bij de bevordering van cultuur en kunst in het informele en formele onderwijs; de verdere professionalisering en capaciteitsopbouw in de culturele sector door het ondersteunen van opleiding en training in managementvaardigheden, ondernemerschap, kennis van de Europese marktactiviteiten en het aanboren van innovatieve financieringsbronnen, zoals sponsoring en een betere toegang daartoe; de ontwikkeling van creatieve partnerschappen tussen de culturele sector en andere sectoren (ICT, toerisme, sociale partners, e.d.).

3. Cultuur als cruciaal aspect van de internationale betrekkingen.

De intentie werd geuit om een culturele dimensie te integreren in de internationale betrekkingen van Europa en tijdens Europese onderhandelingen met andere landen en regio's. Dit zou de kennis en het begrip voor Europese culturen in de wereld moeten bevorderen. Om dit doel te bereiken wil men een actieve interculturele dialoog met alle landen en regio's ontwikkelen.

Om de agenda voor cultuur te kunnen waarmaken, moet Europa steunen op een sterk partnerschap tussen alle actoren (en is ze hier afhankelijk van), die vier essentiële dimensies omvat:

1. De verdere ontwikkeling van de dialoog met de culturele sector

De Europese commissie streeft naar een gestructureerde dialoog met de sector, die het kader zou bieden voor de geregelde uitwisseling van standpunten en "best practices", voor bijdragen tot het beleidvormingsproces en voor follow-up en evaluatie. De EC juicht toe dat de culturele sector zich voor een deel al heeft georganiseerd in netwerken of grotere verbanden. Maar ze is zich ook bewust van de grote heterogeniteit die in de sector bestaat (beroepsorganisaties, culturele instellingen met verschillende graad van zelfstandigheid, niet-gouvernementele organisaties, Europese en niet-EU netwerken, stichtingen, ...) en van het gebrek aan communicatie in het verleden tussen culturele industrieën en andere culturele actoren. En de problemen die dit bij de verdere structurering van de sector teweegbrengt. Als gevolg hiervan had de culturele sector op Europees niveau tot dusverre maar een geringe impact. Daarom wil de EC ondermeer de sector in kaart brengen, beter leren kennen en een 'cultuurforum' opstarten waar ze de stakeholders kan consulteren.

2. Invoering van een open coördinatiemethode 'Open method of coordination'

De open coördinatiemethode biedt een kader voor samenwerking tussen de lidstaten op het vlak van cultuur. Deze methode werd reeds gebruikt in andere domeinen als tewerkstelling, onderwijs en jeugd. Het is een niet-bindend, intergouvernementeel kader voor beleidsuitwisseling en gezamenlijk optreden, dat geschikt is voor een beleidsdomein waarop de lidstaten in grote mate bevoegd blijven (zoals cultuur). Hierbij moet overeenstemming worden bereikt over gemeenschappelijke doelstellingen, moet regelmatig worden nagegaan in hoeverre voortgang met de verwezenlijking ervan is geboekt; verder moeten "best practices" en relevante gegevens worden uitgewisseld ter stimulering van een wederzijds leerproces. De lidstaten worden aangemoedigd om de lokale en regionale overheden en de belanghebbende partijen op het vlak van cultuur in de lidstaat volledig bij het follow-upproces te betrekken en in hun nationale rapporten te beschrijven hoe zij hierbij te werk zijn gegaan.

3. De ondersteuning van een empirisch onderbouwde beleidsvorming

Met het oog op de verwezenlijking van de bovengenoemde doelstellingen moet een beter inzicht worden verkregen in de bijdrage die de culturele sector aan de Lissabonagenda kan leveren om een empirisch onderbouwd beleid te bevorderen. Daartoe moeten ondermeer bestaande gegevens en casestudies worden uitgewisseld.

4. De integratie van cultuur in alle relevante beleidsdomeinen

Het Europees verdrag vermeldt in art. 151 dat de culturele aspecten in rekenschap moet nemen, in het bijzonder om culturele diversiteit te respecteren en bevorderen. Om deze taak te ondersteunen, zal de EC een coördinerende rol opnemen tussen de verschillende afdelingen. Ook met het oog op de externe betrekkingen en relaties, zal er bijzondere aandacht zijn voor multi- en interculturele en interreligieuze dialoog.

LINKS

De volledige mededeling van een Europese Agenda voor Cultuur kan u downloaden in het Nederlands via [deze link](http://ec.europa.eu/culture/eac/communication/comm_en.htm) of http://ec.europa.eu/culture/eac/communication/comm_en.htm

Eerste cultuurforum voor Europa: 26-27 september 2007, Lissabon

De Portugese cultuurminister Isabel Pires de Lima voegt meteen daad bij het woord. In het kader van het Portugese EU-voorzitterschap nam ze het voortouw en kondigde een eerste 'Cultuurforum voor Europa' aan, waarop het debat over het Europese cultuurbeleid zal worden voortgezet. Vertegenwoordigers uit het culturele veld en inwoners van Europa worden uitgenodigd om te debatteren over wat er gezamenlijk moet bereikt worden binnen Europa. Drie thema's komen aan bod: de voorwaarden voor de interculturele dialoog, het belang van creatieve industrieën voor de verdere ontwikkeling van Europa en tenslotte vragen omtrent het internationaal cultuurbeleid van Europa. Dit forum wil het startsein zijn voor regelmatige ontmoetingen tussen de culturele actoren en de beleidsmakers, waarbij deze dialoog hoopt bij te dragen aan de legitimering van beleidsmaatregelen. Na het forum is er een informele vergadering van de ministers van Cultuur, waarbij de conclusies van de voorgaande dagen zeker het gesprek zullen beïnvloeden. Ieders bijdrage is welkom.

LINK

Voor meer info en inschrijving:
<http://culturalforum.pt/site/introduction/en>

EFAH: belangenbehartiging cultuur op Europees niveau

Hierboven kaartten we reeds het belang aan van intermediaire en vertegenwoordigende organisaties tussen Europa en het culturele werkveld. EFAH is er één van.

Het 'European Forum for Arts and Heritage' (EFAH) werd in 1992 opgericht en wil op Europees vlak de spreekbuis zijn van de diverse culturele organisaties en artiesten.

EFAH als culturele informatiebron

EFAH volgt van zeer dichtbij het Europese beleid en regelgeving wat cultuur betreft en bezorgt aan de leden de nodige informatie om beroep te kunnen doen op de subsidiemogelijkheden en om op de hoogte te blijven – meer nog: te kunnen anticiperen - op bepaalde evoluties in dit beleid. EFAH stimuleert het debat over de rol van cultuur in Europees verband, publiceert regelmatig een informatieblad, organiseert jaarlijks een algemene vergadering en een internationale conferentie die inspeelt op actuele problematieken van de culturele sector.

EFAH als stem van de culturele sector in Europa

EFAH is de grootste belangenbehartiger van de culturele sector in Europa en bezorgt de culturele sector een sterke stem ten aanzien van de Europese beleidsmakers. Naast diverse standpunten en directe contacten met de Europese parlementsleden en met de Commissie, lanceerde EFAH ook de campagne '70 eurocent voor de cultuur', met de bedoeling de budgetten voor de Europese programma's te laten stijgen van 7 tot 70 eurocent per inwoner per jaar.

Diverse organisaties uit verschillende Europese landen zijn lid van EFAH:

- 26 Europese netwerken, waaronder het ENCC
- 18 nationale netwerken, waaronder de VVC
- 36 niet – leden organisaties, waaronder Cultuur Lokaal en het VTI

EFAH was erg verheugd met de mededeling 'Een Europese agenda voor cultuur' van de Europese Commissie, en wil nu snel ruchtbaarheid geven aan de nieuwe intenties zodat de vooropgestelde doelstellingen worden waargemaakt. De medewerking van de nationale lidstaten en de respectievelijke cultuuroverheden zijn daarbij van cruciaal belang.

LINK

www.efah.org

ENCC: cultuur- en gemeenschapscentra in een Europees netwerk

Het ENCC (Europees Netwerk Culturele Centra), is opgestart in 1994 onder impuls van de toenmalige FEVECC (nu VVC) en het cultuurcentrum De Warande met een eerste algemene vergadering in Turnhout. De centrale bedoeling was kansen creëren voor verantwoordelijken van culturele centra uit heel Europa voor ervaringsuitwisseling en visievorming over de werking van de culturele centra. In de eerste jaren organiseerde het ENCC jaarlijks een ledenvergadering: 1995 Debrecen (Hongarije), 1996 Munchen, 1997 Krakow, 1998 Helsinki, 1999 Ljubljana, 2000 Brussel, 2001 Pecs (Hongarije). In 1997 publiceerde het ENCC de gids 'Cultural Centres/Art Centres All over Europe', een gids waarin bijna 200 culturele centra uitgebreid worden voorgesteld en die meer dan 1200 adressen bevat. Deze gids kwam tot stand met de medewerking van de Vlaamse overheid. In 1996 en in 1997 werden twee langlopende managementcursussen georganiseerd voor directies van culturele centra uit Centraal en Oost-Europa. De theoretische sessie (10 dagen) vond tweemaal plaats in het International Cultural Centre in Krakow, de viertiendaagse stages vonden plaats in culturele centra in Vlaanderen en in Finland. Deze cursussen werden financieel gesteund door de Europese Unie en de Vlaamse Gemeenschap. Het ENCC werkte ook mee aan de Shortcut Europe – initiatieven, ontstaan naar aanleiding van Kopenhagen, Culturele Hoofdstad. Deze initiatieven vonden plaats in Kopenhagen, Weimar en Brussel. Na 2001 werd het eerder stil rond het ENCC door het stopzetten van de subsidie vanuit Vlaanderen.

In 2005 kwam er een nieuwe impuls vanuit de Duitse en Deense collega's, die de werking overnamen. In deze structuur zijn vooral de overkoepelende ledenfederaties, zoals VVC, lid van de internationale vzw ENCC. Deze federaties vertegenwoordigen dan hun leden binnen het ENCC. In die landen waar er (nog) geen federatie is, kunnen ook individuele culturele centra lid worden van het ENCC. Maar dat neemt niet weg dat de activiteiten die georganiseerd worden ook en vooral de individuele centra beogen! De doelstellingen werden opnieuw scherp gesteld:

- *To implement a professional network service for cultural centres on a European level*
- *To promote intercultural communication and partnerships, especially in building local partnerships between cultural centres in European countries*
- *To promote the dialogue between cultural centres with European and global perspectives*
- *To foster an international exchange of experiences, professionals and young activists*

- *To articulate the interests and strengthen the voice of the cultural centres on a European level*
- *To provide funding opportunities for cultural centres and their networks*

In 2006 werd bij wijze van proef een eerste 'Shortcut Europe 06' – bijeenkomst georganiseerd in Berlijn met als thema: 'How to deal with different cultures'. Dit jaar vond de 'Shortcut Europe 07' plaats in Kopenhagen van 9 tot 11 mei met als centraal thema 'Cultural centres in the experience economy'. Naast deze inhoudelijke bijeenkomsten is er ook plaats voor ervaringsuitwisseling in de 'Project Fair', een bijeenkomst waar concrete projecten vanuit culturele centra centraal staan. Een eerste Project Fair werd in 2006 opgezet in Wenen. Dit jaar vindt de Project Fair in oktober plaats in Riga.

Om de uitwisseling tussen de centra uit de verschillende landen te bevorderen is het ENCC zeer recent gestart met een online-database. Elke centrum kan zich hierop registreren en een eigen profiel aanmaken. Het invoeren van de eigen gegevens kan in negen verschillende talen en zal telkens vertaald worden en beschikbaar zijn in het Engels. Op die manier kan je via de database bvb. op zoek gaan naar collega's in het buitenland met een gelijkaardig profiel. Op termijn zullen ook 'good practices' kunnen uitgewisseld worden.

De Bundesvereinigung Sozio-Culturellen Centren slaagde er in zowel in 2006 als in 2007 subsidies te krijgen vanuit de Europese Unie.

LINK

www.encc.eu

EEN VLAAMS INTERNATIONAAL BELEID?

Beleidsnota en -brief minister Anciaux

In zijn beleidsnota 2004-2009 ontvouwt minister van cultuur, Bert Anciaux, zijn plannen in verband met het internationaal cultuurbeleid. Hij wil voor Vlaanderen een onderbouwd, efficiënt en duurzaam internationaal cultuurbeleid ontwikkelen voor alle betrokken velden en met de nodige coördinatie. Hij plant ook bijkomende middelen om een groter aantal initiatieven te kunnen ondersteunen. Een beleid in twee richtingen waarbij de Vlaamse kunst en cultuur in het buitenland versterkt moet worden en waarbij internationale culturele actoren naar Vlaanderen gebracht worden. De minister wil de internationale samenwerking en uitwisseling aanmoedigen. Bij de toelichting van de beleidsnota op 18 januari 2005 uitte de minister zijn wens voor een sterkere regie en meer slagkracht. Daartoe zou er een werkgroep opgericht worden. In zijn

beleidsbrief van 2005 kreeg dit concreter vorm in de aankondiging van een cel internationaal cultuurbeleid in de schoot van de administratie (ICB).

In zijn beleidsbrief 2006-2007 formuleerde de minister de belangrijkste actiepunten. We vatten kort samen. Het Cultuur ContactPunt (CCP) moet naast de informatieverstrekking rond het Europees programma Cultuur 2007 een volwaardig serviceknooppunt worden voor alle cultuur relevante Europese en internationale subsidiëring- en financieringsmogelijkheden. Vervolgens vermeldt de beleidsbrief het Europees project 'Lending for Europe' (toegankelijkheid van het Europees erfgoed) en de Unesco-conventie voor het immaterieel cultureel erfgoed, evenals de conventie betreffende de bescherming en bevordering van de diversiteit van cultuuruitingen. In 2007 wil de minister de gesprekken ivm een cultureel akkoord met de Franse gemeenschap hervatten en hij houdt een budget ter beschikking om concrete samenwerkingsprojecten te ondersteunen. Nederland is een bevoorrechte partner en in de samenwerking wil hij volgende accenten leggen: opentrekken van de samenwerking naar andere sectoren (dan de podiumkunsten) met aandacht voor jonge getalenteerde kunstenaars en nieuw cultureel diverse publieken; het beurtelings focussen op één of meer geselecteerde sectoren; uitwisselingen van expertise, kennis en netwerking, ... Daarnaast kiest hij voor samenwerkingsprogramma's met enkele prioritaire landen: Zuid-Afrika (lokaal cultuur- en jeugdbeleid), China (kunsten, erfgoed, architectuur), en Marokko (amateurtheater). Tot slot verwijst de minister naar de internationale initiatieven binnen het Kunstendecreet. Over de werkgroep en de internationale cultuurbeleidscel wordt niet meer gesproken.

LINKS

www.ministeranciaux.be
<http://www.cjssm.vlaanderen.be/cultuur/internationaal/index.html>

Een VVC-bijdrage

In 2005 schreef de VVC op vraag van het kabinet cultuur een korte bijdrage voor het Vlaamse internationaal cultuurbeleid. In de nota wordt er een overzicht gegeven van de actuele situatie en mogelijkheden voor cultuur- en gemeenschapscentra. Vervolgens worden een aantal wensen en behoeften geformuleerd inzake ervaringsuitwisseling, internationale programmering, deelname aan Europese programma's en Europese belangenbehartiging. De VVC beseft ten volle dat internationale werking in het kader van een lokaal cultuurbeleid niet evident is. De ervaring leert dat het veel energie kost om lokale besturen en lokale centra te overtuigen van

een investering in een internationale werking. Wat is voor een lokaal bestuur het nut van een internationale werking? Op het eerste zicht zijn er meer nadelen dan voordelen: tijdsinvestering, extra verplaatsingskosten en extra programmeringskosten. Bovendien worden er momenteel vanuit de Vlaamse cultuuroverheid weinig tot geen middelen vrijgemaakt en nauwelijks mogelijkheden geboden voor de internationale werking van cultuur- en gemeenschapscentra. Toch is het in de jaren '90 gelukt om een twintigtal Vlaamse culturele centra te motiveren tot een actieve deelname aan het ENCC, met als gevolg dat ze model stonden in Europa. Nu het ENCC weer op de rails is geraakt, zal de VVC haar leden regelmatig informeren en nauw betrekken bij de activiteiten en werking, met het oog op het creëren van kansen en nieuwe mogelijkheden bij de ontplooiing van de werking van het eigen cultuur- of gemeenschapscentrum.

LINK

De volledige nota kan u downloaden via <http://www.cultuurcentra.be/Standpunten/Internationaal%20cultuurbeleid%20-%20een%20VVC%20bijdrage.pdf>

Redactie:

Evi Gillard, stafmedewerkster VVC

Paul Sergier, directeur VVC

Bronnen:

- Boekman 70, EUropa (2007) www.boekman.nl

- Europese website: www.europa.eu

Artisjok is een elektronische uitgave van de Vereniging Vlaamse Cultuur- en gemeenschapscentra vzw. Dit themaschrift doorsturen naar vrienden en collega's is toegestaan, evenals de overname van teksten, mits bronvermelding.

U kan zich gratis abonneren op dit themaschrift door een mail te sturen naar info@cultuurcentra.be. Uitschrijven kan eveneens op info@cultuurcentra.be met vermelding 'uitschrijving artisjok' en uw e-mailadres.

Eerdere edities van Artisjok kan u raadplegen op www.cultuurcentra.be.

Uw persoonlijke gegevens (naam en e-mailadres) worden opgenomen in het VVC-databestand, conform de wet van 8/12/1992 betreffende de bescherming van uw privé-leven. Deze gegevens worden enkel gebruikt om u regelmatig deze Artisjok te bezorgen. U hebt het recht uw persoonlijke gegevens op te vragen en te wijzigen.

V.U. Piet Van Loocke, voorzitter

VVC Gallaitstraat 86 bus 23 1030 Schaarbeek tel. 02 201 17 07 fax 02 201 07 19 info@cultuurcentra.be

